

SADRŽAJ

O autoru	iii
Proslov i zahvala	v
POPIS TABLICA	xv
POPIS SLIKA	xvii
1. UVOD	1
1.1. Prva svjetska financijska kriza u 21. stoljeću: uzroci i posljedice	5
1.2. Predmet i sadržaj knjige	25
1.3. Definiranje problema istraživanja	28
1.4. Pristup	32
1.5. Ciljevi	35
1.6. Hipoteze	36
1.7. Metodologija	37
1.7.1. Znanstveni deficit, asimetrična racionalnost i istraživačka paradigma	37
1.7.2. Komparativna institucionalna analiza korporacijske društvene odgovornosti u Ujedinjenim narodima, Europskoj uniji i SAD-u	39
1.7.3. Metode istraživanja	39
1.8. Znanstveni doprinosi	41
2. TEORIJE O KORPORACIJSKOJ DRUŠTVENOJ ODGOVORNOSTI	43
2.1. Uvodne napomene	44
2.2. Neoklasična paradigma i korporacijska društvena odgovornost	49
2.3. Prva pozitivna definicija: Howard R. Bowen (1953)	50
2.4. Dionička teorija: Robert Edward Freeman (1984)	52
2.5. Piramida društvene odgovornosti: Archie B. Carroll (1991)	55
2.6. Model Reidenbacha i Robina (1990)	59
2.7. Služiteljska (stjuardska) teorija: Donaldson i Davis (1991)	61
2.8. Teorija o trostrukom (krajnjem) učinku (<i>triple bottom line</i>)	63
2.9. Integrirana strategija korporacijske društvene odgovornosti: David Baron (1995)	64
2.10. Strategijska korporacijska društvena odgovornost: David Baron (2001)	66
2.11. Teorija o stratezijskom dobročinstvu (dobrotvorstvu, filantropiji): Michael E. Porter i Mark R. Kramer (2002)	69

2.12. Teorija o „duhu suradnje” ili suživotu - <i>kyosei</i> : Ryuzaburo Kaku (1997, 2003)	76
2.13. Teorije o menadžmentu dionicima (stakeholder management)	78
2.13.1. Clarksonova načela menadžmenta dionicima	79
2.14. Teorije o korporativnom građanstvu i civilnoj korporaciji	80
2.15. Teorije o poslovnim razlozima za i protiv korporacijske društvene odgovornosti	84
2.15.1. Teorijske konceptualizacije i pristupi	85
2.15.2. Pristupi i rezultati empirijskih istraživanja	90
2.16. Teorije o društvenom poduzetništvu ili novom dobročinstvu	93
2.17. Pozitivna sinteza teorijskog diskursa o korporacijskoj društvenoj odgovornosti	97
3. KORPORACIJSKA DRUŠTVENA ODGOVORNOST I SUSTAV UJEDINJENIH NARODA	105
3.1. Globalizacija i korporacijska društvena odgovornost	106
3.2. Normativni ciljevi i institucionalna struktura Svjetskog sporazuma UN-a	108
3.3. Koncept održivosti i Svjetski sporazum	113
3.4. Milenijski ciljevi UN-a i Svjetski sporazum	115
3.5. Povijesno-društveni kontekst Svjetskog sporazuma i reforma Ujedinjenih naroda	119
3.6. Evaluacije i kritike Svjetskog sporazuma	125
3.6.1. Evaluacije Svjetskog sporazuma	125
3.6.2. Kritike Svjetskog sporazuma	126
3.7. Evolucija i budućnost Svjetskog sporazuma	130
4. KORPORACIJSKA DRUŠTVENA ODGOVORNOST I EUROPSKA UNIJA	137
4.1. Pristup analizi	138
4.2. Kronološka analiza korporacijske društvene odgovornosti u Europskoj uniji	138
4.3. Teorijska i stručna povijest europskog modela korporacijske društvene odgovornosti	144
4.3.1. Europski model ili modeli korporacijske društvene odgovornosti	145
4.4. Institucionalni resursi „europskog modela KDO-a”	154
4.4.1. KDO Europa (CSR Europe)	154
4.4.2. Europski savez za KDO (European Alliance for CSR)	156
4.4.3. Europski višedionički forum o KDO-u	157
4.4.4. Europska akademija o biznisu u društvu (EABIS)	158

4.5.	Sistemske i strukturne karakteristike europskog modela KDO-a i uloga Europske unije	159
4.5.1.	Podvrste (varijante) europskog kapitalizma	164
4.5.2.	Paradigma o „europskom socijalnom modelu” i KDO	166
4.5.3.	Europski modeli javnih politika na području korporacijske društvene odgovornosti	171
4.5.4.	Europsko „tržište vrlina”	175
4.5.5.	Pluralizam europskih modela korporacijske društvene odgovornosti	176
4.6.	Teorijski i politički razlozi izbora i evolucija „europskog modela” KDO-a	185
4.7.	Budućnost korporacijske društvene odgovornosti u Europskoj uniji	189
5.	KORPORACIJSKA DRUŠTVENA ODGOVORNOST I SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE	193
5.1.	Uvodna napomena	194
5.2.	Teorijska evolucija korporacijske društvene odgovornosti	195
5.2.1.	Razdoblje od pedesetih do šezdesetih: otkriće i prve konceptualizacije društvene odgovornosti poslovnih ljudi	196
5.2.2.	Razdoblje od šezdesetih do sedamdesetih: od društvene odgovornosti prema korporacijskoj društvenoj odgovornosti	196
5.2.3.	Razdoblje od sedamdesetih do osamdesetih: zlatno razdoblje teorijskih rasprava o korporacijskoj društvenoj odgovornosti	198
5.2.4.	Teorije i istraživanja od 1980. do 1990. godine	202
5.2.5.	Teorije i istraživanja od 1990. do 2000. godine	204
5.2.6.	Teorije i istraživanja nakon 2000. godine	206
5.3.	Korporacijska društvena odgovornost u američkoj korporacijskoj i društvenoj praksi	206
5.3.1.	Razdoblje klasičnog dobročinstva (od 1920-ih do 1970-ih): Činiti dobro zbog dobra samog!	206
5.3.2.	Suvremeni KDO (od 1970-ih do 1990-ih): Činiti dobro da bi se dobro poslovalo	210
5.4.	Globalno korporativno građanstvo: 1990 – 2000	213
5.5.	Korporacijska društvena odgovornost u SAD-u nakon terorističkog napada 9. rujna 2001. i slučaja Enron	215
5.5.1.	Svjetska sigurnost i odgovornost američkih korporacija	219
5.5.2.	Svjetski razvojni savez	220
5.5.3.	Plan od deset točaka za povećanje korporacijske odgovornosti (George Bush)	220
5.6.	Uloga američke vlade u regulaciji i promicanju KDO-a	222
5.7.	Tržište vrlina i korporacijska društvena odgovornost	225

5.8.	Budućnost američkog KDO-a: lokalno, nacionalno i globalno građanstvo	227
5.9.	Financijska kriza, Barack Obama i korporacijska društvena odgovornost	232
6.	KOMPARATIVNA ANALIZA KDO-a: UJEDINJENI NARODI, EUROPSKA UNIJA I SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE	239
6.1.	Komparativa institucionalna analiza: smisao i pristup	240
6.2.	Važnost i pristupi komparativnim analizama KDO-a	243
6.3.	Komparativna institucionalna analiza	251
6.4.	Shvaćanja i definicije korporacijske društvene odgovornosti	259
6.4.1.	Ujedinjeni narodi	259
6.4.2.	Europska unija	263
6.4.3.	Sjedinjene Američke Države	265
6.4.4.	Završni teorijski osvrt na definicije korporacijske društvene odgovornosti UN-a, Europske unije i SAD-a	268
6.5.	Komparativna analiza sustava upravljanja korporativnom društvenom odgovornošću u Ujedinjenim narodima, Europskoj uniji i SAD-u	271
6.6.	Komparativna analiza javnih politika korporacijske društvene odgovornosti UN-a, EU i SAD-a na temelju pristupa Svjetske banke	280
7.	ZAKLJUČCI	285
7.1.	Uvodna napomena	286
7.2.	Ključni zaključci	286
	SUMMARY	300
	LITERATURA	305
	RJEČNIK	335
	INDEKS	339

POPIS TABLICA

- Tablica 1.1. Prosječne posljedice 18 bankovnih (financijskih) kriza u razvijenim zemljama od 1945. do 2008. godine
- Tablica 1.2. Broj Google dokumenata koji sadrže tražene ključne riječi (pretraga 20. lipnja 2010)
- Tablica 1.3. Model višerazinske analize korporacijske društvene odgovornosti
- Tablica 2.1. Broj Google dokumenata o znanstvenicima koji se bave ili su se bavili istraživanjem KDO-a
- Tablica 2.2. Ekonomske i pravne komponente KDO-a
- Tablica 2.3. Etičke i dobroćinske (dobrotvorne, filantropske) komponente KDO-a
- Tablica 2.4. Matrica odgovornosti tvrtke prema dionicima
- Tablica 2.5. Stupnjevi/faze korporativnog građanstva
- Tablica 2.6. Potencijalni poslovni učinci KDO-a
- Tablica 2.7. Poslovni razlozi (koristi) za KDO
- Tablica 2.8. Matrica potencijalne upotrebne vrijednosti teorija KDO-a
- Tablica 3.1. Povezanost institucionalnog poslanja i ključnih dokumenata UN-a s deset načela Svjetskog sporazuma
- Tablica 3.2. Definicija, (su)dionici, pristup i metode Svjetskog sporazuma
- Tablica 3.3. Milenijski ciljevi i zadaci
- Tablica 3.4. Glavni tajnici UN-a od 1981. do 2008. godine
- Tablica 4.1. Predsjednici Europske komisije od 1981. do 2010. godine
- Tablica 4.2. Podvrste (varijante) kapitalizma
- Tablica 4.3. Europski modeli javnih politika promicanja KDO-a
- Tablica 4.4. Institucionalna infrastruktura KDO-a
- Tablica 5.1. Tablični prikaz teorijske povijesti KDO-a u SAD-u
- Tablica 5.2. Evolucija definicije (K)DO-a od 1960. do 1970. godine
- Tablica 5.3. Evolucija teorije o KDO-u u SAD-u od 1970. do 1980. godine
- Tablica 5.4. Teorijska i istraživačka praksa KDO-a od 1980. do 1990. godine
- Tablica 5.5. Rangiranje prioriteta istraživanja KDO-a u američkoj ekonomskoj zajednici
- Tablica 5.6. Rezultati istraživanja javnog mišljenja o slučaju Enron 2002. godine
- Tablica 5.7. Što potiče američke kompanije na odgovorno ponašanje – korporativno građanstvo
- Tablica 5.8. Ponuda i potražnja na američkom „tržištu vrlina” 2007. godine
- Tablica 5.9. Zarade deset najbolje plaćenih menadžera u godini početka financijske krize (2007)

- Tablica 6.1. Problemi KDO-a u američkim i europskim prilikama – primjeri
- Tablica 6.2 Rang-lista najvažnijih problema suvremenog svijeta prema ocjeni menadžera kompanija koje sudjeluju u Svjetskom sporazumu UN-a (2007. godine)
- Tablica 6.3. Stavovi ispitanika o društvenim ulogama velikih kompanija
- Tablica 6.4. Regionalne razlike u ponašanju stanovnika prema društveno neodgovornim kompanijama: prošle godine su kaznili neku neodgovornu kompaniju
- Tablica 6.5. Ekonomika institucija
- Tablica 6.6. Klasifikacija suradnje privatnih i državnih aktera prema Börzel i Risseu (2005)
- Tablica 6.7. Povjerenje ispitanika u državne i društvene organizacije
- Tablica 6.8. Temeljna načela i elementi definicija KDO-a u UN-u, EU i SAD-u
- Tablica 6.9. Tri institucionalna temelja KDO-a prema Scottu
- Tablica 6.10. Temeljne odrednice organizacije i menadžmenta KDO-a
- Tablica 6.11. Klasifikacija uloga i aktivnosti javnog sektora na području KDO-a
- Tablica 7.1. Svjetska arhitektura korporacijske društvene odgovornosti

POPIS SLIKA

- Slika 1.1. Vizualizacija „društvene ekonomike” kao mogućeg „trećeg puta” do društveno i ekologijski odgovornog kapitalizma
- Slika 1.2. Vizualizacija ključnih ekonomskih promjena od prapovijesti do danas
- Slika 1.3. Vizija suvremene društveno, ekonomski i okolinski odgovorne korporacije
- Slika 1.4. Međuodnos tri tipa odgovornosti, izvedbe i učinkovitosti prema Zadeku
- Slika 1.5. Djelomična usklađenost ekonomskog razvoja i KDO-a prema Zadeku
- Slika 1.6. Potpuna usklađenost ekonomskog razvoja i KDO-a prema Zadeku
- Slika 2.1. Povijesni razvoj ideje KDO-a od 1945. do 2010. godine
- Slika 2.2. Odnos tvrtke (korporacije) i njenih dionika
- Slika 2.3. Tipovi i oblici KDO-a u suvremenom društvu
- Slika 2.4. Piramida društvene odgovornosti Archieja B. Carrola iz 1991. godine
- Slika 2.5. Etička piramida Reidenbacha i Robina iz 1990. godine
- Slika 2.6. Vizualizacija Baronove integrirane strategije
- Slika 2.7. Porterov i Kramerov teorijski model strategijskog dobrotvorstva
- Slika 2.8. Elementi i čimbenici konkurentskog tržišnog konteksta prema Porteru i Krameru
- Slika 2.9. Faze u izboru poslovno optimalnih dobrotvornih projekata prema Porteru i Krameru
- Slika 2.10. Matrica vrsta dionika
- Slika 2.11. Put prosječne korporacije od najnižeg do najvišeg stupnja KDO-a
- Slika 2.12. Povezanost ugleda i financijskog uspjeha korporacije prema Zadeku (2007)
- Slika 2.13. Konceptijska povezanost korporacijske društvene odgovornosti i financijskog uspjeha
- Slika 2.14. Model upravljanja koristima (benefitima) od dobrog poslovnog ugleda
- Slika 2.15. Doprinos neprofitnih organizacija (NPO), uključujući rad volontera, BDP-u u osam analiziranih zemalja
- Slika 2.16. Tipovi korporacijske društvene odgovornosti
- Slika 2.17. Prošireni model D. Secchija za klasifikaciju KDO-a
- Slika 2.18. Maslowljeva piramida ljudskih potreba
- Slika 2.19. Hijerarhija potreba u zapadnjačkoj i istočnjačkoj (azijskoj) kulturi
- Slika 3.1. Svjetska (globalna) etička mreža

- Slika 3.2. Povijesni pregled izvještavanja velikih multinacionalnih kompanija o KDO-u
- Slika 3.3. Trokut održivosti Stuarta Harta (2005)
- Slika 3.4. Poduzetništvo i model održivog razvoja
- Slika 3.5. Odnos održivosti i KDO-a prema Ebneru i Baumgarteru
- Slika 3.6. Vizualizacija Svjetskog sporazuma na dioničkom raskrižju (vlada, investitora, biznisa, korporacija, nevladinih udruga)
- Slika 3.7. Osnovni trendovi u ostvarivanju milenijskih ciljeva UN-a od 1990. do 2006. godine
- Slika 3.8. Kretanje broja nevladinih organizacija koje imaju konzultativni status u sustavu UN-a od 1947. do 2008. godine
- Slika 3.9. Međunarodna razvojna pomoć kao postotak nacionalnih bruto investicija 2006. godine
- Slika 3.10. Bruto indeks globalne filantropije (javni i privatni sektor) 2006. godine
- Slika 3.11. Međunarodna razvojna pomoć u milijardama dolara 2006. godine
- Slika 4.1. Vizualizacija europskog (EU) modela KDO-a
- Slika 4.2. Model KDO-a Europske unije
- Slika 4.3. Implicitni i eksplicitni KDO prema Mattenu i Moonu
- Slika 4.4. „Ugrađeni” i „dograđeni” procesi KDO-a prema Mattenu i Moonu
- Slika 4.5. Grozdovi (klasteri) ekonomskih sustava u razvijenim tržišnim gospodarstvima prema Pryoru (2005)
- Slika 4.6. Četiri europska socijalna modela, Sapirova tipologija
- Slika 4.7. Stope zaposlenosti i vjerojatnost da se ne bude siromašan u europskim socijalnim sustavima
- Slika 4.8. Relacijski model za analizu javnih politika KDO-a
- Slika 4.9. Pregled europskih javnih politika usmjerenih KDO-u
- Slika 4.10. Eastonov model političkog sustava
- Slika 4.11. Razlike u stavovima građana o važnosti zaštite okoliša u zemljama Europske unije 2008. godine
- Slika 4.12. Odnos između zadovoljstva građana vlastitom državom blagostanja i njihova mišljenja da njihova zemlja može biti uzor drugim zemljama
- Slika 4.13. Usporedba kretanja europskog i američkog BDP-a od 1985. do 2004. godine
- Slika 4.14. Odnos indeksa poslovne konkurentnosti i BDP-a po stanovniku 2003. godine
- Slika 4.15. Ukupni porezi u Europskoj uniji, SAD-u i Japanu od 1980. do 2002. godine

- Slika 5.1. Trgovanje Enronovim dionicama prije i nakon njegova „velikog sloma” 2001. godine
- Slika 5.2. Motivi koji su američke tvrtke 2005. godine doveli do prihvatanja KDO-a
- Slika 5.3. Udio 500 najvećih američkih korporacija u ukupnoj zaposlenosti privatnog sektora od 1980. do 2000. godine
- Slika 5.4. Udio institucionalnih investitora u vlasništvu 1000 najvećih američkih kompanija
- Slika 5.5. Udio prodaje 500 najvećih američkih kompanija izvan SAD-a od 1985. do 2003. godine
- Slika 5.6. Plaće, bonusi i dioničke opcije menadžera najvećih američkih korporacija od 1997. do 2007. godine
- Slika 6.1. Korporativni etički sustavi po zemljama 2007. godine
- Slika 6.2. Kvaliteta etičkih kodeksa po zemljama 2007. godine
- Slika 6.3. Postotak kompanija koje su prihvatile načelo jednakih prilika pri zapošljavanju i nagrađivanju po zemljama 2005. godine
- Slika 6.4. Postotak kompanija koje su usvojile politiku poštovanja ljudskih prava po zemljama 2005. godine
- Slika 6.5. Klasifikacija institucija i regulacijskih instrumenata KDO-a prema Zadeku
- Slika 6.6. Hibridni organizacijski oblik istraživanja i razvoja u proizvodnji i na sveučilištu
- Slika 6.7. Konceptualni okvir inovativnog hibridnog upravljanja
- Slika 7.1. Povezanost korporacijskog ponašanja na području KDO-a i različitih institucionalnih poticaja i sankcija
- Slika 7.2. Vizualizacija dioničkog povjereništva prema Allenu L. Whiteu
- Slika 7.3. Četiri scenarija ili „prototipa” za razvoj korporacijskog upravljanja prema Allenu L. Whiteu